

*Швечикова Я.**

БРІК ЯК ІНСТИТУТ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

Система міжнародних відносин, що формується на початку ХХІ століття, володіє багатьма ознаками мультиполярності, серед яких визначне місце належить такій характеристиці як можливість акторів проводити гнучку зовнішню політику, формуючи різного роду політичні, економічні та інші об'єднання. Проявом саме цієї тенденції є форум БРІК.

Існуючи наразі системні умови сприяють створенню об'єднань такого характеру, що за своєю суттю є полем для обговорення актуальних для міжнародної політики, економіки та інших сфер життєдіяльності світової спільноти.

Так що ж таке БРІК? Перш за все - це відображення нових методів реалізації багатосторонньої дипломатії. Якщо уважно придивитися до процесів, що стрімко розвиваються в міжнародних відносинах, то можна переконатися в тому, що в світі повним ходом йде перекомпонування, перегрупування сил. Створюються нові, незвичні з позицій вчорашнього дня формати міждержавного спілкування, що мають незвичайні географічні та функціональні параметри. Одним з подібних форматів (називати його структурою поки рано) є БРІК, сполучним елементом якого виступає якась географічна або політична прив'язка, а збіг інтересів з широкого кола міжнародних проблем, включаючи питання забезпечення стабільного розвитку.

Існують специфічні інтереси, які підштовхують країни БРІК до співпраці. Індія і Бразилія хотіли б стати постійними членами Ради Безпеки ООН, що важко забезпечити без підтримки Росії і Китаю. Росія має всі підстави вважати, що її зовнішньополітичні ініціативи, в тому числі, що стосуються поліпшення відносин з країнами Заходу, будуть сприйняті з великою увагою, якщо їх підтримають такі великі та впливові держави, як Індія, Китай, Бразилія.

Першим фактом, що засвідчив існування формату БРІК став офіційний саміт країн-учасниць 15-16 квітня 2009 року у Єкатеринбурзі. Саміт був організований російською стороною. Президент Дмитро Медведєв, що має одну з найрішучіших позитивних позицій щодо співробітництва у форматі БРІК, напередодні зазначив, що «саміт повинен створити умови для більш справедливого світового порядку». І позиція президента РФ в цьому контексті не є чимось новим, а виглядає скоріш продовженням тези Євгена Примакова та деяких інших вчених про створення геополітичного «євразійського трикутника» Росія – Індія – Китай дещо в іншій інтерпретації.

Тож за результатами першого саміту країн БРІК їх можна вважати своєрідними аналогом «великої вісімки». Це такий самий майданчик для обговорення великих світових проблем, що цікавлять учасників і, можливо, прийняття узгоджених рішень щодо них. Реакція на світову економічну кризу, зміна клімату планети, продовольча та енергетична безпека, стратегічна стабільність і т.д. Ці та інші теми стали предметом обговорення на саміті чотирьох країн [1].

Також у прикінцевому положенні Спільної заяви лідерів країн БРІК йшлося про проведення наступного саміту у 2010 році в Бразилії, що, як і було заплановано, відбувся 15-16 квітня у місті Бразилія.

* студентка 3 курсу спеціальності «міжнародні відносини» Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: доц. Константинов В.Ю.

На саміті було обговорено широке коло актуальних питань світової політики, починаючи від ядерної програми Ірану до перевороту в Киргизії. Були обговорені питання, що стосувалися ключових засад, на які власне спирається формат в рамках співробітництва, тих, що були задекларовані на першому саміті в Єкатеринбурзі [2].

Головним результатом саміту стало ухвалення та підписання першого практичного документу щодо укріплення економічного співробітництва країн БРІК.

Зовнішекономікбанк, банк розвитку Китаю, національний банк соціально-економічного розвитку Бразилії і експортно-імпортний банк Індії підписали меморандум. Згідно з документом, «цілями Меморандуму є створення механізмів співпраці для розвитку всеосяжного довгострокового співробітництва між сторонами з метою спрощення та підтримки транскордонних транзакцій і спільних проєктів, для зміцнення торговельних та економічних відносин між підприємцями країн БРІК, для створення інструментів, які дозволять надавати фінансові та банківські послуги інвестиційним проєктам, що входять до сфери інтересів сторін, а також сприяють розвитку економік країн БРІК, для вивчення можливостей створення єдиної міжбанківської системи з метою досягнення зазначених цілей». На практиці це означатиме, що вказані інститути розвитку держав-членів БРІК повинні вести тісніше співробітництво у сфері фінансування проєктів, пов'язаних з розвитком високих технологій, інновацій та енергозбереження. Зокрема серед пріоритетних проєктів, який планується розробляти належить стратегічно важливе для Росії відновлення авіабудівельної галузі, а також споруда енергопотужностей в Індії та Бразилії [3].

Одною з найцікавіших заяв саміту стає заява про наміри використання національних валют країн БРІК для ведення торгівлі між країнами: «Ми маємо намір проводити дослідження з питань співпраці в грошовій сфері, включаючи домовленості з приводу використання місцевих валют у торговельних розрахунках». Виходячи з цього, якщо країни БРІК перейдуть на розрахунки в рублях, юанях, рупіях і реалах, це може в деякій мірі змінити економічну картину світу. Багатомільярдні угоди, що укладаються не в доларах, підірвуть позиції американської валюти як єдиної глобальної. А з урахуванням того, що долар є інструментом великої політики, вплив США на світові події може зменшитися. Хоча за іншого боку послаблення долара не вигідно самим членам форуму, особливо Китаю, як найбільшому інвесторові в американські державні папери. Цікаво, проте, що в квітні три члени БРІК - Росія, Китай і Бразилія - скоротили свої вкладення в державні облігації США на 6,4 млрд. доларів [4].

Також на саміті було підтверджено намір координувати дії країн-членів БРІК в рамках «великої двадцятки». Цього разу президент Бразилії зробив доволі чітку заяву про те, що БРІК повинна відводитися особлива роль у новому, більш справедливому світовому порядку, який зараз створюється.

Виходячи з вищевказаного, слід зазначити, що саміт виявився особливо доречним напередодні саміту G20, що буде проведений у червні в Канаді. Країни домовилися про спільну позицію щодо ключових питань майбутнього саміту, до яких входять подальша антикризова політика, реформування міжнародних фінансових інституцій, вирішення проблем глобального потепління. Слід зазначити, що зараз країни БРІК спільними силами можуть заблокувати будь-яке рішення «великої двадцятки». Таким чином, минулого року в Пітсбурзі країнам БРІК завдяки спільним зусиллям вдалося пролобувати рішення про перерозподіл 5% голосів у МВФ і 3% у Світовому банку на користь нових та економік, що розвиваються [5].

Другий саміт БРІК став підтвердженням того, що форум дійсно існує і має практичні напрямки діяльності. З моменту свого утворення БРІК встановив, а на другому саміті підтвердив своє головне призначення – обговорення і координування глобальних питань на міжнародній арені. Наш світ переживає великі зміни, прискорюється процес формування

багатополярності. Порядок денний саміту показує, що теми найшвидшої ліквідації наслідків фінансової кризи, підвищення права голосу і вплив нових ринків, що розвиваються, боротьбі з кліматичними змінами, створення раціональної, високоефективної і безпечної системи енергопостачання впливають на прогрес і безпеку світу.

Література

1. Mark Kobayashi-Hillary, 'Building a Future with BRICs: The Next Decade for Offshoring' (Nov 2007). ISBN 978-3-540-46453-2
2. <http://news.kremlin.ru> - Меморандум о сотрудничестве между государственными финансовыми институтами развития и поддержки экспорта стран-членов БРИК
3. <http://www.ft.com> - Elder, Miriam, and Leahy, Joe, et al., Who's who: BRIC leaders take their place at the top table
4. <http://us.ft.com> - BRICs and investor strategy
5. <http://www.economist.com> - Another BRIC in the wall
6. <http://www.goldman-sachs.com> - Dreaming with BRICs: The Path to 2050